

Напрямок 6. Актуальні проблеми інклюзивної освіти.

Щерба Світлана Анатоліївна
здобувачка магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю «014.04
Середня освіта (Математика)»

Науковий керівник:

Бутузова Л. П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри
психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Система освіти покликана вчити, соціалізувати та готувати до дорослого життя. Українська система освіти реформується щорічно, розвиваються соціальне значення школи, яка орієнтована на максимальне врахування психологічних особливостей дітей. Попри загальні складнощі, які виникають на цьому шляху, актуалізуються й питання реформування інклюзивної освіти в цей непростий для України воєнний час.

Дітям із особливими потребами потрібно допомагати розвивати життєво важливі навички та ставати повноцінними членами суспільства. Ці завдання власне й покликана вирішити інклюзія: включення до соціальної діяльності осіб із інвалідністю [2]. Найкраще соціалізація дітей відбувається у загальноосвітніх навчальних закладах, тому необхідно створити умови для дітей із особливостями, щоб їхні навички розвивалися в міру їх можливостей розвитку та пропорційно із здоровими однолітками.

Все більш поширеною стає інклюзивна освіта – сфера освіти, яка надає всім рівний доступ до навчання. Головною умовою є створення адаптованих програм та навчальних методик, враховуючи всі особливі потреби дітей з відхиленнями психоемоційного, розумового та фізичного розвитку [1].

Інклюзивна освіта в Україні базується на принципах широкої доступності, але, на жаль, сьогодні є чимало чинників, через які гальмується включення дітей із психофізичними порушеннями у загальноосвітні навчальні заклади. Воєнний стан в Україні став додатковим викликом для надання освітніх послуг дітям з інвалідністю.

Соціальна адаптація дітей є однією із найважливіших цілей системи дошкільної та шкільної освіти. Вторинна соціалізація повинна проходити в умовах діалогу із широким колом людей. Отримуючи підготовку до самостійного життя, навчання та виховання в закладах закритого типу діти з особливими освітніми потребами потерпають від соціальної ізоляції та дезадаптації. Чимало з них мусили внутрішньо переміститися на території України або виїхати за її межі, і до проблем реабілітації додаються ще й проблеми адаптаційного та психорегуляційного характеру.

Політика нашої держави стверджує ідею рівності у всьому. Тому навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку разом із однолітками у звичайних навчальних закладах є гарним рішенням для здобуття освіти та

загального розвитку для особливих учнів. Дистанційні та змішані форми навчання, з одного боку, полегшують доступність освітніх послуг, але скорочення асистентів педагогів через брак фінансування, з іншого боку, ускладнює супровід та соціалізацію таких дітей.

Не зважаючи на те, що в законодавстві України є державні документи, які декларують права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття освіти, розвиток, соціальну інтеграцію, проте реалії шкільної освіти не застосовують всі методики в достатній кількості через брак практичних механізмів для їх реалізації. Сьогодні навчальні заклади освіти тільки почали адаптовуватися під дітей з особливими освітніми потребами, але виниклі загрози ускладнили цей процес. Неготовність створювати умови для потреб таких дітей гальмує процес втілення ідеї спільної освіти у закладах навчання.

Н.П. Таранавська зазначає [1], що найбільшою проблемою на шляху впровадження розвиненої системи інклюзивної освіти в Україні є ставлення суспільства до дітей з особливими потребами. Суспільство сприймає таких дітей критичніше, ніж є насправді. В реаліях сучасної взаємодії в освітніх закладах діти з інвалідністю стикаються з жорстокістю через суспільну думку про їх "захворювання", а не свої особливі потреби. На сьогодні гостро стоїть питання про формування у суспільстві таких стосунків і ставлень, за яких люди з особливими потребами могли б почуватися комфортно. Для цього необхідно створити культуру прийняття та соціальної інклюзії осіб з особливими потребами.

Терпимість та толерантність – основа демократичного суспільства, що є свідченням зміни суспільних поглядів та уявлень. На зміну старій парадигми суспільно-державного усвідомлення «повноцінна більшість» – «неповноцінна меншість» має прийти нова – «єдина спільнота, яка включає і людей з певними проблемами». Особистість завжди є повнішим поняттям та охоплює ширший спектр проявів, ніж її особливості, пов'язані з певними обмеженнями в розвитку. У суспільстві має стати нормальним явищем поваги до усіх людей, до відмінностей, на кшталт розвинених країн світу.

Ще однією складністю на шляху формування системи інклюзивної освіти є практична неготовність педагогів до роботи з дітьми, які потребують особливого освітнього підходу. А.А. Колупаєва підіймає проблему сприйняття конструкцій "інтеграція" та "інклюзія", що утворює хибне враження про складності впровадження інклюзивної освіти [2]. Інтеграція несе у собі сенс впровадження нової норми до вже існуючої системи, що категорично не стосується системи інклюзивної освіти. Інклюзія передбачає, що від самого початку всі діти належать до системи масової освіти, а об'єднання їх у єдину освітню середу є незначною зміною.

Мета інклюзії полягає в тому, щоб кожний навчальний заклад був заздалегідь готовий прийняти дітей з різними (відмінними) здібностями та зуміти організувати їх освіту, дозвілля, медичне обслуговування та соціальну адаптацію [3].

Наступне, що необхідно згадати в контексті розгляду актуальних проблем, це спрощене розуміння інклюзії. Ідея інклюзивного навчання

дискредитується думкою, що інклюзія полягає у спільному перебуванні дітей з особливостями розвитку зі здоровими однолітками без створення спеціальних умов і надання фахової допомоги. Така думка є неприпустимою та навіть шкідливою, оскільки рівність і доступність не тотожні поняття [4] У формуванні професійної компетентності фахівців важливо впроваджувати конструктивні сучасні підходи навчання на основі принципів педагогіки підтримки та розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Отже, впровадження інклюзивної освіти, підготовка фахівців для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є важливим та нагальним. Це питання є водночас актуальним і складним, потребує всебічного ретельного вивчення. Інклюзивна освіта надає можливість суспільству інакше дивитися на людей, забезпечити гідний рівень освіти для усіх без виключення, але для цього необхідно побороти виклики сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аргіропулос Д., Н. Тарнавська А 64 Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науковопедагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти / Дімітріс Аргіропулос, Наталія Тарнавська. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. – 248 с.
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. / А.А. Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – С. 158-172, 272.
3. Кравченко Г. Ю., Сіліна Г. О. Інклюзивна освіти в ДНЗ. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 176 с.
4. Прищепна О. Актуальні проблеми, суперечності інклюзивної освіти в Україні: наукові тези, К., 2018. Режим доступу: <http://dpsz2018.blogspot.com/2018/11/blog-post95.html>